

Výběrové šetření vzhledem ke zkoumání problematiky genderu

(rešerše z četby)

Kvantitativní výzkum vychází z přírodních věd, a také z předpokladů, že lidské chování lze do jisté míry predikovat. Nejčastěji využívá experimenty, náhodné výběry a v neposlední řadě také sběry dat pomocí rozhovorů, testů, pozorování nebo dotazníků, které bývají silně strukturované. (Hendl 2008)

V této práci bych se chtěla věnovat právě vztahu výběrových šetření vzhledem ke zkoumání genderové problematiky.

Babbie (2001: 270) definuje výběrové šetření jako „dotazování se vzorku respondentů, vybraného z určité populace.“

V rámci sociálního výzkumu patří tato metoda mezi nejznámější. Snaží se o numerický popis sociálního světa. Nejznámějším způsobem sběru dat jsou dotazníky, časté jsou ale také strukturované či polostrukturované rozhovory, používají se i sekundární techniky sběru dat – jako je např. analýza dokumentů. Výběrová šetření jsou také odlišná od jiných metod díky technice zpracování dat. Ze sebraných dat se vytvářejí matice, díky kterým lze data analyzovat nejrůznějšími způsoby – např. jednoduchými procedury lze zjistit průměrný věk respondentů. Hlavní u matic je ale ta vlastnost, že umožňují vzájemné porovnávání případů, lze vysledovat například nejrůznější vztahy, souvislosti mezi jednotlivými proměnnými. (O'Connell Davidson, Layder 1994)

Jak jsem již uváděla výše, mezi nejčastější techniky sběru dat ve výběrových šetřeních patří dotazníky a rozhovory. U obou způsobů se vyskytuje určité riziko zkreslení. Nikdy nemáme opravdu jistotu, že respondent otázce zcela porozuměl nebo zda nám odpovídá pravdivě. Nebo také, zda je otázka položena pochopitelně – důležité je, aby se nevyskytli chyby v podobě sugestivních či tzv. dvouhlavňových otázek. (Disman 1993)

Negativní stránkou výběrových šetření je to, že na chyby se přijde většinou až tehdy, když interpretujeme výsledky. Důležité je vytvořit si dobrý design výzkumu ještě než s ním začneme. Nejprve bychom se měli rozhodnout, co je vůbec cílem našeho šetření, a prozkoumat, co již bylo k danému tématu napsáno. Dále vytvořit předběžnou konceptualizaci studie a následně se pokusit o několik výzkumných rozhovorů a případně a případně naši konceptualizaci pozměnit. Dalším krokem je vytvoření výzkumného designu, a také zhodnocení jeho proveditelnosti včetně

finančních či jiných nákladů. Následně je třeba vytvořit hypotézu, se kterou budeme pracovat, vytvořit potřebné nástroje či techniky a provést pilotáž. Poté je třeba se rozhodnout ohledně vzorku respondentů – jakým způsobem je budeme shánět, aby náš výzkum byl reprezentativní. Načež už můžeme přikročit ke skutečnému sběru dat, které po sesbírání zpracujeme, provedeme jejich analýzu a zhodnotíme naše výsledky ve vztahu k původní hypotéze. Nakonec je třeba napsat zprávu o tom, co jsme zjistili.

Výběrové šetření je komplexní technikou, která vyžaduje přesné plánování – špatný design může následně způsobit nepřesné výsledky a znehodnotit naši celou práci. (Oppenheim, 2001)

Pokud výzkumník zkoumá některý z genderových jevů, je zde obzvláště důležité pohlaví respondenta. Velký vliv také má, jaký rámec danému výzkumu nastavíme. Rámcem se rozumí „způsob, jakým je výběrové šetření prezentováno z hlediska svého názvu, sponzorů, tématu a uvedeného účelu.“ (Galesic and Tourangeau citováni in Kivivuori, Sirén and Danielsson 2012: 157) Tento fakt potvrdili Galesic and Tourangeau ve své studii, ve které zkoumají sexuální obtěžování v pracovním prostředí. Výzkumníci měli dva typy dotazníků – jeden z nich byl uveden jako dotazník výzkumu pořádaného feministickou organizací, druhý jako dotazník, jehož zadavatel byl vzhledem k tomuto tématu popsán jako neutrální. Oba dotazníky měly i jiný název. Respondenti, kteří odpovídali na dotazník prezentovaný ve feministickém rámci, popisovali více problémů se sexuálním harašením, také v reakcích na popisy některých událostí se jevily tyto jako horší, více se přikláněli k definování těchto situací jako sexuální harašení než respondenti, kteří měli dotazníky druhého typu.

Podobnou roli hraje gender také u telefonického dotazování. Pokud je tazatelkou žena a táže se na věci ohledně genderových rolí, muži i ženy se mají tendence více podporovat genderovou rovnost, než když je tazatelem muž.

Kivivuori, Sirén a Danielsson (2012) se pokusili použít tyto genderové rámce na výběrové šetření ohledně nahlašování násilí. V dotaznících byly popsány nejrůznější druhy násilí, byly koncipovány tak, aby v rolích obětí i zločinců hráli roli střídavě obě pohlaví. Respondenti se měli za úkol vžít do pozice oběti a říct, zda by daný zločin nahlásili. Výsledkem bylo, že lidé mají větší tendenci nahlásit zločin, pokud je spáchán mužem a obětí je žena a naopak násilí ženy vůči muži by bylo nahlášeno pouze zřídka. Obzvláště u mužů vyvolala představa násilí muže vůči ženě silnou tendenci jej nahlásit. Je také možné, že to bylo z toho důvodu, že se muži byli nuceni

vcítit do žen a tato možnost se jim zdála vhodnější z pohledu společnosti. (Kivivuori, Sirén, Danielsson 2012)

Zdroje:

Babbie, E. 2001. *The Practice of Social Research*. Belmont: Wadsworth.

Danielsson, P., J. Kivivuori, R. 2012. „Gender Framing Effects in Victim Surveys“ *European Journal of Criminology March* [online] 9 (2). [citováno 20. 4. 2012] Dostupné z <http://euc.sagepub.com/content/9/2/142>.

Disman, M. 1993. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.

Hendl, J. 2008. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál.

O'Connell Davidson, J. D. Layder. 1994. *Methods, Sex and Madness*. London: Routledge.

Oppenheim A. N. 2001. *Questionnaire Design, Interviewing and Attitude Measurement*. Continuum: London & N.Y.